

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เรื่องการพัฒนาแบบฝึกการอ่านจับใจความภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อท้องถิ่นพิษณุโลก ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยกล่าวเป็นลำดับชั้นดังนี้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

1. สาระการเรียนรู้การอ่านระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. มาตรฐานการเรียนรู้
3. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 -3)
4. หลักสูตรสถานศึกษาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดคูหาสวรรค์

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่านจับใจความ

1. ความสำคัญของการอ่าน
2. ความหมายของการอ่าน
3. ความหมายของการอ่านจับใจความ
4. ความสำคัญของการอ่านจับใจความ
5. ทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวกับการอ่านจับใจความ
6. องค์ประกอบของการอ่านจับใจความ
7. จุดมุ่งหมายในการสอนอ่านจับใจความ
8. หลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความ
9. ลำดับขั้นของการอ่านจับใจความ
10. การประเมินผลการอ่านจับใจความ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึกการอ่านจับใจความ

1. ความสำคัญของแบบฝึก
2. ความหมายของแบบฝึก
3. ประโยชน์ของแบบฝึก
4. ลักษณะของแบบฝึกที่ดี
5. การหาประสิทธิภาพของแบบฝึก
6. ความพึงพอใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

1. สาระการเรียนรู้การอ่านชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1.1 อ่านคำพื้นฐานซึ่งเป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันประมาณ 1,200 คำ รวมทั้งคำที่ใช้เรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

1.2 การอ่านแจกลูกและสะกดคำในมาตราแม่ ก กา แม่กง กน กม เกย เกอว กก กด และแม่กบทั้งคำที่สะกดตรงตามมาตราตัวสะกด และคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด การอ่านคำที่มีพยัญชนะที่มีสระกำกับเป็นตัวสะกด คำที่มีตัวการ์นต์ อักษรควบ อักษรนำ

1.3 การผันวรรณยุกต์คำที่พยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง อักษรต่ำ อักษรสูง คำเป็น คำตาย

1.4 การอ่านและเข้าใจความหมายของคำในประโยคและข้อความ

1.5 การอ่านในใจ การจับใจความของเรื่องที่อ่าน โดยหาคำสำคัญ ตั้งคำถาม คาดคะเนเหตุการณ์ ใช้ แผนภาพโครงเรื่องหรือแผนภาพความคิด

1.6 การแสดงความรู้และความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

1.7 การนำความรู้และข้อคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้และกำหนดแนวทางปฏิบัติ

1.8 การใช้พจนานุกรม

1.9 การอ่านออกเสียงร้อยแก้ว และร้อยกรองถูกต้องตามอักขรวิธี และลักษณะ คำ ประพันธ์ และการอ่านทำนองเสนาะ

1.10 การท่องจำบทอาขยานและบทประพันธ์ที่ประทับใจ

1.11 การเลือกอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ ทั้งประเภทความรู้และความบันเทิง

1.12 มารยาทการอ่านหนังสือ การถนอมรักษาหนังสือทั้งส่วนตนและส่วนรวม

1.13 การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและสุขลักษณะในการอ่านหนังสือ

2. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานการเรียนรู้เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มภาษาไทย ประกอบด้วย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : การใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 : ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 : สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูด แสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา

มาตรฐาน ท 4.1 : เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐาน ท 4.2 : สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

3. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 -3)

สาระที่ 1 : การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 : ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ผลลัพธ์การเรียนรู้

1. สามารถอ่านได้ถูกต้องตามหลักการอ่าน เข้าใจความหมายของคำ และข้อความ ที่อ่าน

2. สามารถเข้าใจใจความสำคัญ และรายละเอียดของเรื่อง หาคำสำคัญหรือใช้แผนภาพ
โครงเรื่อง หรือแผนภาพความคิด เป็นเครื่องมือการพัฒนาความเข้าใจการอ่าน

รู้จักใช้คำถามเกี่ยวกับเนื้อหา และแสดงความรู้ ความคิด คาดคะเนเหตุการณ์เรื่องราวจากเรื่องที่
อ่าน และกำหนดแนวทางการปฏิบัติ

3. สามารถอ่านในใจ และอ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว และร้อยกรองได้รวดเร็วถูกต้องตาม
ลักษณะคำประพันธ์ และอักขรวิธีและจำบทร้อยกรองที่ไพเราะเลือกอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ทั้ง
ความรู้ และความบันเทิง มีมารยาทการอ่าน และนิสัยรักการอ่าน (กรมวิชาการ, 2544, 3 – 6)

4. หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

คำอธิบายรายวิชา

โรงเรียนวัดคูหาสวรรค์กำหนดเวลาเรียนวิชาภาษาไทย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่
ที่ 3 สาระพื้นฐาน 200 ชั่วโมง/ปี สาระเพิ่มเติมจัดในลักษณะของกิจกรรมเสริมวิชาการ 80
ชั่วโมง/ปี

จุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนฝึกทักษะทางภาษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง
ตามหลักภาษาไทย โดยบูรณาการสภาพปัญหาชีวิตของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญา
ไทย สภาพปัจจุบันสาระการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาอื่นๆ รวมถึงท้องถิ่นของจังหวัดพิษณุโลก วัฒนธรรม
ท้องถิ่น วัฒนธรรมไทย ให้สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องต่อไปนี้

การอ่านคำพื้นฐาน ตัวสะกดที่ตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา การผันวรรณยุกต์ คำ
ควบกล้ำ อักษรนำ ประโยค คำ กลุ่มคำ การใช้พจนานุกรมเพื่อพัฒนาการอ่าน การตั้งคำถามจาก
เรื่องที่อ่านเป็นการแสดงความคิดเห็น บันทึกเหตุการณ์ เรื่องราว ลำดับเหตุการณ์จากการอ่านเลือก
อ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์และแสวงหาความรู้ ความบันเทิงได้เหมาะสมกับวัยและโอกาส อ่าน
ออกเสียง และอ่านในใจ ใช้แผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดได้ถูกต้องตามรูปแบบ มีนิสัย
รักการอ่าน และมีมารยาทในการอ่าน โดยใช้กระบวนการทางภาษา กระบวนการอ่าน ทักษะการ
อ่าน กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการสื่อความ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด
อย่างมีวิจารณญาณ

ฝึกเขียนตามหลักการเขียนคำ เขียนเรื่องจากภาพ เรื่องจากประสบการณ์ เขียนตามคำ
บอก เขียนตัวการ์ตูน เขียนคำคล้องจอง เขียนประโยคข้อความ เขียนเรียงความ เขียนรายงาน เขียน
บันทึกกิจวัตรประจำวัน ความรู้ ประสบการณ์ คัดลายมือ เขียนแผนภาพโครงเรื่อง เขียนเรื่องราวแสดง
ความคิดเห็น ความรู้สึก ความต้องการ และจินตนาการ มีมารยาทในการเขียนและมีนิสัยรักการเขียนใช้
ทักษะการเขียน กระบวนการเขียน กระบวนการคิดวิเคราะห์ ไปพัฒนางานเขียน

โดยใช้กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการสื่อความ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ฝึกทักษะการฟัง การดู และการพูด การจับใจความสำคัญจากสิ่งที่ได้ฟังและได้ดู เข้าใจเนื้อเรื่อง ถ้อยคำที่ใช้ในการฟัง การดู การใช้น้ำเสียง และกิริยาท่าทางของผู้พูด การแสดงทัศนะเรื่องที่ฟังและดู เรื่องที่มีความยากและสลับซับซ้อนอย่างมีวิจารณญาณ การตั้งคำถามตอบคำถาม สนทนา แสดงความคิดเห็นเล่าเรื่องถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ ใช้ถ้อยคำเหมาะสมแก่เรื่องอย่างสร้างสรรค์ เล่นปริศนาคำทาย และบทร้องเล่นในท้องถิ่น ศึกษาความแตกต่างของภาษาพูดและภาษาเขียนอย่างง่าย ๆ ใช้ภาษาพูดและภาษาเขียนเหมาะสมกับบุคคล และสถานการณ์ในการสื่อสาร การใช้วิทยุ โทรศัพท์ โทรทัศน์ และใช้คอมพิวเตอร์ในการพัฒนาการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ การทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการสื่อความ ใช้ทักษะการฟังดู และการพูด กระบวนการแก้ปัญหา เพื่อให้รักการเรียนรู้ภาษาไทยเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ภาษาไทย และตัวเลขไทย ภูมิปัญญาไทยและศิลปวัฒนธรรม มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน มีสุนทรียภาพในการใช้ภาษา ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต และเรียนร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ด้วย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่านจับใจความ

1. ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับทุกคน สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้อ่านทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับในทุกขอบเขต ตั้งแต่การดำเนินชีวิตประจำวัน การศึกษาหาความรู้ การปฏิบัติงาน ตลอดจนการพักผ่อนหย่อนใจ ด้วยเหตุนี้การอ่านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2531, 169) มีพระบรมราชโองการ ในพิธีเปิดงานหนังสือระหว่างชาติและงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 3 ตอนหนึ่งว่า หนังสือเป็นเสมือนคลังที่รวบรวมเรื่องราว ความคิด วิทยาการทุกด้าน ทุกอย่างซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้ได้คิดอ่าน และพากเพียรพยายามบันทึกไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไปทั้ใด ความรู้ ความคิดก็แพร่ไปทั้ที่นั่น หนังสือจึงเป็นสิ่งที่มีความและมีประโยชน์ที่จะประมาณมิได้ในแง่ที่เป็นบ่อเกิดการเรียนรู้ของมนุษย์ หนังสือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนา ทั้งกาย ทั้งอาชีพ ทั้งการค้นคว้า และในที่สุดความพอใจ

เปลื้อง ณ นคร (2520 : 19) กล่าวว่า “หนังสือเป็นที่รวมแห่งความรู้ ความเพลิดเพลิน เป็นขุมทรัพย์ที่ไม่มีผู้ใดหวงห้าม นับเป็นขุมทรัพย์อันประเสริฐ ซึ่งเราอาจจะขุดเอามาเป็นประโยชน์ได้โดยเสียแรงและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด”

สมบัติ จำปาเงินและสำเนียง มณีภาณูจน์ (2531: 3) ยังได้กล่าวถึงคุณค่าของการอ่านอีกว่า “การอ่านที่รู้จักใช้ความคิดพิจารณาตรึกตรองเป็นอันดี มีส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิตได้อย่างมาก” นอกจากนี้ วรณา จันทนาคม (2534 : 13) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนามนุษย์ ช่วยให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญาและมีผลผลักดันให้สังคมเจริญก้าวหน้าไปได้เร็วขึ้น เพราะการอ่านทำให้คนฉลาดรู้จักคิดและมีโลกทัศน์กว้าง ดังที่ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537 : 1) กล่าวว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ การรู้และการใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การฝึกฝน การอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ทั้งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและความรู้ กว้างขวาง

แมนมาส ขวลิต (2544 : 12) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า เป็นทักษะที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ ช่วยให้ได้รับความบันเทิงและให้เกิดความสร้างสรรค์จรใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอ่านเป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้เกิดเป็นนิสัย

จากคำกล่าวอ้างถึงความสำคัญของการอ่านของปราชญ์ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการของการรับสารที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ข้อมูลข่าวสารและความเจริญก้าวหน้าในความรู้ทุกประเภท ปราบกฏเผยแพร่อารมณ์ของสิ่งพิมพ์เกือบทั้งสิ้นปัจจุบัน แม้ว่าจะมีสื่ออื่น ๆ เข้ามามีบทบาทต่อการเรียนรู้ของมนุษย์มากขึ้น ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น แต่การอ่านก็ยังถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่ไม่อาจนำสื่ออื่น ๆ มาทดแทนได้ หนังสือเป็นกุญแจดอกสำคัญที่ไขไปสู่โลกแห่งสรรพวิทยาการ โลกแห่งความเพลิดเพลินและจินตนาการโดยไม่จำกัดเวลา สถานที่ และสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

2. ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิต เพราะการอ่านเป็นการแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลินและเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกระดับชั้น นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการอ่านไว้หลายทัศนะ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายไว้ว่า “ว่าตามตัวหนังสือ ออกเสียงตามตัวหนังสือ ดูหรือเข้าใจความจากตัวหนังสือ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อเข้าใจ”

และทรอนโดต์ (อ้างในโครงการพัฒนาความสามารถพิเศษด้านภาษาไทยเตรียมอุดมศึกษา 2547 : 10) กล่าวถึงการอ่านไว้ว่า การอ่านคือ การคิด ถ้าสามารถเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ดี ย่อมนำไปสู่การคิดที่ดี เพราะผู้อ่านจะได้ทราบแนวคิดต่าง ๆ จากเรื่องที่อ่าน เกิดความรู้จากเรื่องที่อ่าน และนำมาจำแนกแยกแยะตีความหมาย ก่อนที่จะเกิดเป็นความคิดของตนเองส่วน สมพร มั่นตะสูตร (2534 : 8) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่าเป็นการรับรู้ความหมายจากถ้อยคำที่ดีพิมพ์อยู่ในสิ่งพิมพ์หรือหนังสือ โดยผู้อ่านรับรู้ว่าคุณเขียนตั้งใจจะแสดงความคิดอย่างไร มีความหมายว่าอะไร เกี่ยวข้องถึงอะไรบ้าง ปรีญา หิรัญประดิษฐ์ (2536 : 60) กล่าวว่า การอ่านคือการรับรู้ความหมายของสารจากลายลักษณ์อักษร การแปลตัวหนังสือออกมาเป็นเสียง และความหมาย ดังนั้นการอ่านจึงมีเป้าหมายอยู่ที่ผู้อ่านต้องเข้าใจสารและรับรู้ความหมายของสิ่งที่อ่าน เอ็ดการ์เดอ Dale. (1964 : 89) ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่านคือ กระบวนการค้นหาความหมายจากสิ่งพิมพ์เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้อ่าน การอ่านไม่ได้หมายความว่าเฉพาะการมองผ่านแต่ละประโยคหรือแต่ละย่อหน้าเท่านั้น แต่ผู้อ่านต้องเข้าใจความคิดนั้น ๆ ด้วย ดังที่ ธิดา โมสิกรัตน์ และนภลัย สุวรรณธาดา (2534 : 530) กล่าวว่า “การอ่านเป็นกระบวนการค้นหาความหมายในสิ่งพิมพ์หรือ ข้อเขียน จับใจความ ดีความ เพื่อพัฒนาตนเองทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม” นอกจากนี้ สนิท ตั้งทวี (2536 : 4) ได้ให้ความหมายของการอ่านใกล้เคียงกับ วาสนา บุญสม (2536 : 64) ว่าการอ่านเป็นการแปลความหมายตัวอักษรมาเป็นถ้อยคำ และความคิดความเข้าใจ สามารถนำความคิดความเข้าใจนั้น ๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ สำหรับ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 1) และ สมุทร เข็นเขาวนิช (2545 : 1) ได้ให้ความหมายของการอ่านสรุปได้ว่า การอ่านเป็นความสามารถของมนุษย์ที่เข้าใจสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน เข้าใจเนื้อเรื่องและความคิดจากสิ่งที่อ่านไม่ว่าจะเป็นจดหมาย หนังสือ บทความต่าง ๆ หรือจาก ภาพยนต์ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ และผู้อ่านแสดงปฏิกิริยาตอบโต้กับผู้อื่นด้วยนอกจากนี้การสื่อความหมาย จะต้องมียุคประกอบ 3 อย่าง คือ 1. ผู้เขียน 2. ผู้อ่าน 3. รายงาน (สิ่งที่ได้อ่านมาแล้วหรือปฏิกิริยาโต้ตอบซึ่งอาจจะเกิดจากการอ่านนั้น) สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537 : 1) กล่าวว่า การอ่านคือการทำความเข้าใจความหมายของ คำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความและเรื่องราวของสาร ซึ่งผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้ ดังที่ ทิพาภรณ์ กาฬะสิน (2541 : 10) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการอ่านไว้ว่า

“ การอ่านเป็นรูปแบบของการสื่อความหมาย แลกเปลี่ยนความคิด ข่าวสารความรู้ระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียนนั่นคือผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นของตนบนกระดาษไปตามภาษาแต่ละคนและผู้อ่านก็พยายามอ่านให้ได้ความหมายที่ผู้เขียนได้เขียนไว้”

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การอ่าน คือ กระบวนการค้นหาในการสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน เพื่อรับรู้และเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน โดยผ่านกระบวนการจับใจความสำคัญ ตีความ การสังเกต การจดจำ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และพัฒนาตนเองทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม

3. ความหมายของการอ่านจับใจความ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 188) กล่าวว่า การอ่านจับใจความ หมายถึงการอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่มที่เป็นส่วนใจความสำคัญ และส่วนขยายใจความสำคัญของเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ บันลือ พฤกษะวัน (2530 : 29 – 35) กล่าวว่า การอ่านจับใจความสำคัญเป็นการอ่าน เพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง เป็นการอ่านเพื่อต้องการทราบเรื่องนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีความสำคัญตรงไหน และหมายความว่าอย่างไร จะเห็นได้ว่าการอ่านจับใจความสำคัญส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องของความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ค้นหาสาระสำคัญหรือประเด็นที่สำคัญของเรื่องที่ได้ และ สุรินทร์ มั่นเศรษฐวิทย์ (2533 : 88) กล่าวว่า การอ่านจับใจความ เป็นกระบวนการที่เข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยคและข้อความ ตามลำดับขั้นของการอ่าน 4 ขั้น คือ 1) การแปลความของสัญลักษณ์ที่ปรากฏในสาร 2) การทำความเข้าใจความหมายของคำ ประโยค และข้อความ 3) การจับใจความสำคัญและแนวคิดของผู้เขียน 4) กระบวนการคิดที่เกิดขึ้นขณะทำความเข้าใจสัญลักษณ์ และฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 45) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ว่า การอ่านจับใจความ คือ การอ่านเข้าใจเนื้อเรื่อง จับใจความสำคัญได้ สามารถสรุปได้ ได้ความรู้จากสิ่งที่อ่านและสามารถตอบคำถามได้อีกทั้งสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ตรงกับ สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี (2543 : 2) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า เป็นการอ่านเพื่อจับความคิดสำคัญซึ่งเป็นแกนและสาระของเรื่อง เป็นการอ่านเพื่อให้ทราบรายละเอียดในส่วนรวมของเรื่องนั้น ๆ และจะต้องอาศัยการอ่านอย่างเข้าใจ อ่านอย่างรวดเร็ว เป็นพื้นฐานในการอ่าน

ศศิธร ธีญลักษณ์านนท์ (๒๕๔๒ : ๒๓๖) ได้ให้ความหมายการอ่านจับใจความไว้ว่าเป็นการอ่านแล้วสรุปใจความสำคัญหรือข้อความที่สำคัญ ด้วยการจดบันทึกย่อหรือจดจำไว้ในสมองหรือด้วยการขีดเส้นใต้ไว้ในหนังสือนั้น ใจความสำคัญที่ผู้อ่านได้รับอาจมีหลายลักษณะตามแต่จะต้องการ เช่น เป็นสาระสำคัญของเนื้อเรื่อง เป็นความรู้หรือข้อมูลที่ผู้อ่านสนใจ เป็นแนวคิดหรือทัศนะของผู้เขียน หรือเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่อง

อวยพร พานิช และคณะ (๒๕๔๓ : ๔๒) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ว่า เป็นการอ่านที่ผู้อ่านจะต้องอ่านค่อนข้างละเอียด อ่านอย่างเข้าใจและเข้าถึงรส

ระดับลึก ๆ ได้ทั้งในแง่แนวคิด จุดมุ่งหมายและอารมณ์ โดยมุ่งเก็บจุดมุ่งหมายสำคัญของเรื่องในแง่ต่างๆ การอ่านในขั้นแรกนี้จะเป็นพื้นฐานของการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ต่อไป

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (๒๕๔๔ : ๘๓) ได้ให้ความหมายการอ่านจับใจความไว้ว่าเป็นความชำนาญหรือเชี่ยวชาญในการอ่านที่ผู้อ่านสามารถจับใจความเรื่องที่อ่านได้ถูกต้องจะต้องมีการฝึกฝน ทำความคุ้นเคยกับสัญลักษณ์ที่ผู้เขียนกำหนดขึ้น ผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจความหมายแล้วใช้ความคิดเห็นของตนช่วยตัดสินใจเลือกใจความสำคัญ

สุปราณี พัดทอง (๒๕๔๕ : ๖๕) ได้ให้ความหมายการอ่านจับใจความไว้ว่า เป็นความคิดสำคัญอันเป็นแก่นสารหรือหัวใจของเรื่องและผู้เขียนมุ่งสื่อมาให้ผู้อ่านได้ทราบ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงและความคิดเห็น หรืออย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

กรมวิชาการ (๒๕๔๖ : ๑๘๘) ได้ให้ความหมายการอ่านจับใจความไว้ว่า เป็นการอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่มที่เป็นส่วนใจความสำคัญ และส่วนขยายใจความสำคัญของเรื่อง

ใจความสำคัญของเรื่อง คือ ข้อความที่มีสาระคลุมข้อความอื่น ๆ ในย่อหน้านั้นหรือเรื่องนั้นทั้งหมด ข้อความอื่น ๆ เป็นเพียงส่วนขยายใจความสำคัญเท่านั้น ข้อความหนึ่งหรือตอนหนึ่งจะมีใจความสำคัญที่สุดเพียงหนึ่งเดียว นอกนั้นเป็นใจความรอง คำว่าใจความสำคัญนี้ผู้รู้ได้เรียกไว้เป็นหลายอย่าง เช่น ข้อคิดสำคัญของเรื่อง แก่นของเรื่อง หรือความคิดหลักของเรื่อง จากความหมายของการอ่านจับใจความ ผู้ศึกษาค้นคว้าสรุปได้ว่า การอ่านจับใจความ หมายถึง การอ่านแล้วเข้าใจในเรื่องที่อ่านสามารถลำดับเหตุการณ์บอกเล่าเรื่องที่อ่านและสรุปความจากเรื่องที่อ่าน

กล่าวโดยสรุปการอ่านจับใจความ หมายถึง การอ่านเพื่อทำความเข้าใจ คำ ประโยค ข้อความ และเรื่อง รวมทั้งจับใจความสำคัญจากการอ่านประโยค ข้อความ และเรื่องได้

4. ความสำคัญของการอ่านจับใจความ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนด้านความเข้าใจในการอ่านไว้ในทุกช่วงชั้น ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 กำหนดให้อ่านแล้วเข้าใจข้อความที่อ่าน ซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญยิ่งในการอ่านหนังสือการอ่านไม่ว่าจะเป็นการอ่านแบบใดก็ตาม ถ้าผู้อ่านไม่สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ว่า เรื่องที่ตนอ่านนั้นผู้เขียนกล่าวถึงอะไรมุ่งเสนอความคิดหลักว่าอย่างไร การอ่านนั้นก็จัดได้ว่าเป็นการอ่านที่ล้มเหลว ขาดประสิทธิภาพการอ่านเพื่อเก็บใจความเป็นพื้นฐาน และเป็นหัวใจของการอ่านหนังสือทุกประเภท ดังนั้นนักศึกษามัธยมศึกษาในทุกระดับจึงต้องควรฝึกฝนการอ่านสม่ำเสมอ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญของ

นักเรียนที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ มีผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านหลายคน ได้กล่าว ถึง ความสำคัญของการอ่านจับใจความสำคัญ ดังเช่น วาวแหว โรงสะอาด (2530 : 38) สุกัญญา ศรี สืบสาย และเสาวนีย์ ฉิมสุนทร (2535 : 13)

กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านจับใจความสำคัญสรุปได้ว่าความสำเร็จในการเรียนของ นักเรียนอยู่ที่ความสามารถในการอ่านจับใจความ นักเรียนที่อ่านไม่เข้าใจ และจับใจความสำคัญ ไม่ได้จะเปื้อน่อยต่อการเรียน มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการอ่านรวมไปถึงไม่เกิดนิสัยรักการอ่าน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะไม่ดีเท่าที่ควร ในทำนองเดียวกัน บันลือ พุกกะวัน (2530 : 48) ผอบ โปษะกฤษณะ (2532 : 39) และประทีป วาทิกทินกร (2535 : 18) ได้กล่าวถึงเรื่องความสำคัญ ของการอ่านจับใจความสำคัญไว้สรุปได้ว่าการอ่านจับใจ ความมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการอ่าน ทั่ว ๆ ไป การอ่านที่ถูกวิธีจะช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน และเกิดความเข้าใจเรื่องที่ อ่านทำให้ได้รับความคิด ความบันเทิงสำหรับ ธิดา โมสิกรัตน์ และนภลัย สุวรรณธาดา (2534 : 565) กล่าวว่า การอ่านจับใจความสำคัญเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ผู้อ่านสามารถแสดงความ คิดเห็นเชิงวิจารณ์หรือวิเคราะห์งานเขียนเป็นส่วน ๆ ได้อย่างถี่ถ้วน รวมทั้งยังทำให้ผู้อ่านสนใจ ศึกษาเรื่องนั้นเป็นพิเศษ ถ้าผู้อ่านมีความสนใจเรื่องทำนองนั้นมาก่อนส่วน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2526 : 49) กล่าวถึงความสำคัญของการสอนอ่านจับใจความว่า การเน้น การอ่านออกเสียงและอ่านจับใจความ เพราะต้องการให้อ่านรู้เรื่องจับใจความได้ เป็นการจูงใจให้ อยากรอ่านหนังสือ ซึ่งจะทำให้อ่านหนังสือได้รวดเร็ว และจับใจความได้ถูกต้องแม่นยำ ดังที่ สมถวิล วิเศษสมบัติ (2525 : 73) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การอ่านจับใจความจะทำให้ผู้อ่านใช้เป็นเครื่องมือ ในการแสวงหาความรู้ ที่สำคัญที่สุดผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกฝนมาก ๆ จึงจะเกิดทักษะ นอกจากนี้อาจยังทำให้ผู้อ่านมีความรู้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2526 : 44) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสอนอ่านจับ ใจความไว้ว่า ปัจจุบันการอ่านจับใจความมีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวันมากขึ้น ทั้งผู้ที่อยู่ในวัย เรียนหรือออกจากโรงเรียนไปแล้ว ดังนั้นจึงต้องวางรากฐานให้ถูกต้องและดีพอที่จะนำไปใช้อย่างมี ประสิทธิภาพตลอดชีวิต จากความสำคัญดังกล่าวการจัดการสอนการสอนวิชาภาษาไทยในชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 จึงเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำ ประโยค ข้อความ การตั้ง คำถาม ตอบคำถาม และการอ่านจับใจความ

จากความสำคัญของการอ่านจับใจความสรุปได้ว่า ทักษะการอ่านจับใจความทำให้ คนเรามีความฉลาดรอบรู้โดยใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ทั้งในชีวิตประจำวัน

และในการเรียน ดังนั้นต้องให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านจับใจความว่า การอ่านจับใจความเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความพร้อม พัฒนานิสัยและทักษะความรู้ให้ผู้เรียนทุกคน

5. ทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวกับการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความมีทฤษฎีการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการอ่านที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี (2543 : 3 - 4) ได้สรุปทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีของ เกสทอลท์ (Gestalt) ซึ่งเป็นทฤษฎีเน้นความสำคัญของการเตรียม คือ กฎของ การรับรู้ที่ประยุกต์เข้ามาในการสอนอ่าน ซึ่งแยกเป็น 3 ข้อ

1.1 กฎของความคล้ายกัน เป็นการจัดสิ่งทีคล้ายกันเอาไว้ด้วยกัน เช่น คำที่คล้ายกัน เนื้อเรื่อง โครงสร้างของประโยครวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการอ่าน ถ้าจัดไว้เป็นหมวดหมู่ จะช่วยให้เกิดการรับรู้ได้รวดเร็วขึ้น

1.2 กฎของความชอบถ้านักเรียนได้อ่านในสิ่งหรือเรื่องที่ตนชอบจะทำให้การอ่านมีความหมายต่อผู้เรียน

1.3 กฎของความต่อเนื่อง เป็นการสอนอ่านให้มีลักษณะต่อเนื่องกัน จะทำให้การพัฒนาการอ่านไม่หยุดชะงัก พัฒนาการอ่านได้อย่างต่อเนื่อง

2. ทฤษฎีของ ธอร์นไดค์ (Thorndike) เน้นสติปัญญา โดยกล่าวว่าผู้ที่มีสติปัญญา จะสามารถรับรู้ และอ่านจับใจความได้ในเวลาอันเร็ว ดังนั้นถ้านักเรียนได้ฝึกอ่านบ่อย ๆ จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความได้ดีขึ้น

3. ทฤษฎีการให้สิ่งเร้าและการตอบสนอง เน้นการทำซ้ำ ๆ จนเกิดการตอบสนองโดยอัตโนมัติ การสอนอ่านถ้าวัดเรื่องที่ตรงกับความสนใจก็จะเป็นสิ่งเร้าที่จะช่วยให้เกิดความต้องการที่จะอ่านจะทำให้มีการตอบสนองที่ดี

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการสร้างแบบฝึกการอ่านจับใจ ต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาและความสนใจของผู้เรียนในการอ่านของเด็กในแต่ละช่วงวัย โดยมีหลักจิตวิทยาที่จะใช้ในการเรียน

การสอนคือ ความใกล้ชิด ฝึกหัดให้ผู้เรียนทำซ้ำ ๆ ได้ฝึกอ่านบ่อย ๆ ในลักษณะต่อเนื่องกันเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่แม่นยำ และช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไข

6. องค์ประกอบของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความนับว่าเป็นจุดประสงค์หรือหัวใจของการอ่าน เพราะในการอ่านถึงแม้ว่าจะอ่านได้รวดเร็วเพียงใดก็ตาม ถ้าผู้อ่านไม่เข้าใจสิ่งที่ตนอ่านหรือไม่สามารถจับใจความสำคัญของสิ่งที่ตนอ่านได้แล้ว ก็กล่าวได้ว่า การอ่านนั้นไม่มีประสิทธิภาพ องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่านเพื่อจับใจความของเรื่องที่อ่านได้นั้น มีผู้เสนอความคิดไว้ สรุปได้ดังนี้

เวนไรท์ (Wainwright. 1972 อ้างถึงใน สายสุณี สกกุลแก้ว. 2534 : 26) กล่าวว่า ผู้ที่จะเข้าใจเรื่องราวที่ตนอ่านได้จะต้องมีความสามารถดังนี้

1. ความสามารถที่จะเก็บใจความและระลึกได้เมื่อต้องการ
2. ความสามารถที่จะเลือกอ่านแต่หัวข้อสำคัญ
3. ความสามารถที่จะตีความของใจความสำคัญและแนวความคิดในเรื่องได้
4. ความสามารถที่จะสรุปเรื่องราวต่าง ๆ เพราะบางหัวข้อผู้เขียนไม่ได้กล่าว

สุนาฏ นิธิมฤทกุล (2520 : 7 - 8) กล่าวว่า ความเข้าใจของการอ่านแต่ละบุคคลจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ ประการ ดังนี้

1. ชนิดของความเข้าใจในการอ่าน บุคคลจะเข้าใจสิ่งที่อ่านแตกต่างกันออกไป ตามประสบการณ์เดิมของตน และความคิดอันเป็นวัตถุประสงค์ของการอ่านที่เกิดขึ้นในขณะนั้น วัตถุประสงค์ของการอ่าน 1) อ่านเพื่อเก็บใจความสำคัญ 2) อ่านเพื่อศึกษารายละเอียดที่สำคัญ 3) อ่านเพื่อศึกษาคำแนะนำต่าง ๆ เช่นการใช้เครื่องมือ 4) อ่านเพื่อคาดการณ์ว่าเรื่องจะลงเอยอย่างไร 5) อ่านเพื่อศึกษาคุณค่าของสิ่งที่อ่าน

2. พิสัยของความเข้าใจในการอ่าน เด็กจะอ่านได้ดีขึ้น และถูกต้องเพียงใดขึ้นอยู่กับพิสัยของหมู่คำที่เด็กอ่านเข้าใจได้ และขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญา ชนิดของประสบการณ์ เก้าและความยากง่ายของข้อความที่เด็กอ่านด้วย

3. ความถูกต้องของความเข้าใจในการอ่าน ช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องราวที่อ่านมากน้อยต่างกันความถูกต้องในการเข้าใจของเด็กย่อมแตกต่างกันมากน้อยตามประสบการณ์และความยากง่ายของข้อความนั้น ๆ

4. ระดับความเข้าใจในการอ่าน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการด้วยกัน เป็นต้นว่า สติปัญญา ความสามารถในการอ่าน ความเข้าใจศัพท์ที่อ่าน และวิธีการพิเศษเฉพาะตัวของผู้อ่านแต่ละคน รวมทั้งประสบการณ์เดิมของแต่ละคน

5. ความเร็วของความเข้าใจในการอ่าน ต้องอาศัยความเข้าใจในคำศัพท์ ความสามารถในการนึกภาพสิ่งที่อ่าน ความยากง่ายของข้อความและสิ่งอื่น ๆ

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของการอ่านจับใจความนั้น สืบเนื่องมาจากความสามารถทางสติปัญญา ประสบการณ์เดิม ความเข้าใจศัพท์ ความสามารถในการนึกภาพสิ่งที่อ่าน

7. จุดมุ่งหมายในการสอนอ่านจับใจความ

จุดมุ่งหมายในการอ่านจับใจความ ซึ่งในการอ่านเรื่องหนึ่ง ๆ นั้น อาจมีจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างก็ได้ มีผู้รู้และเชี่ยวชาญด้านการอ่านได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านจับใจความ ดังนี้

คูลเนอร์ และมิลเลอร์ (Cullner and Miller. 1962 อ้างถึงใน สายสุณี สุกุลแก้ว. 2533 : 27) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านเพื่อจับใจความออกเป็น 6 ประการ ดังนี้

1. อ่านเพื่อจับใจความคร่าว ๆ (scanning or skimming reading)
2. อ่านเพื่อจับใจความสำคัญ (idea reading)
3. อ่านเพื่อสำรวจรายละเอียดและใจความสำคัญโดยทั่ว ๆ ไป (exploratory reading)
4. อ่านเพื่อความเข้าใจอย่างถ่องแท้ (study reading)
5. อ่านเพื่อใช้วิจารณ์ตามติดตามข้อความที่อ่าน (critical reading)
6. อ่านเพื่อการวิเคราะห์ข้อความหรือแนวคิดในเรื่องที่อ่าน (analytical reading)

ส่วน สมบัติ มหารศ อ้างถึงใน สายสุณี สุกุลแก้ว (2533 : 27) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านจับใจความ ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนอ่านและจับใจความสำคัญได้ ไม่ใช่อ่านเพื่อให้เรียนจบชั่วโมงเท่านั้น เพื่อให้กิจกรรมการอ่านมีความหมาย การอ่านเพื่อความเข้าใจ นิยมการอ่านจากเอกสารกระดาษแบบฝึกหัดที่ครูเตรียมมาโดยเฉพาะไม่ควรอ่านจากหนังสือทั้งเล่มที่มีความหนาสมควรมีเวลาอ่านเฉพาะและทำแบบฝึกหัดไปในชั่วโมงนั้น
2. ให้ผู้อ่านสามารถกรายละเอียดของเรื่องที่อ่านว่ามีสาระอะไรบ้าง โดยให้เล่าให้ทราบ ให้รายงาน ได้อย่างชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงจะแสดงว่าผู้อ่านมีความเข้าใจเรื่องที่อ่าน
3. อ่านเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำ
4. ฝึกการใช้สายตา การอ่านเพื่อความเข้าใจนิยมฝึกทักษะในการอ่าน และตอบคำถามให้ถูกต้องแม่นยำ
5. อ่านเพื่อให้สรุปหรือย่อได้ว่าเรื่องที่อ่านนั้นเกี่ยวกับอะไรแม้จะไม่ละเอียด แต่ให้สามารถบอกได้บ้างแม้จะไม่ครบบริบูรณ์ก็ตาม
6. อ่านแล้วสามารถคาดการณ์ ทำนายว่าเรื่องที่อ่านนั้นจะลงเอยไปในรูปใด

7. อ่านแล้วทำรายงานย่อให้ได้ โดยเฉพาะการอ่านประเภทนี้ ต้องการฝึกการทำโน้ตย่อ

8. อ่านเพื่อหาความจริงและแสดงข้อคิดเห็นประกอบได้

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี (2543 : 31) กล่าวไว้ว่า การสอนอ่านจับใจความโดยใช้ประสบการณ์ทางภาษามีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนใช้เหตุการณ์จากการบอกเล่า การอ่านและจากการพบเห็นเป็นสื่อพัฒนาให้ได้เรียนรู้คำ ความหมายของคำ นำไปสู่ความสามารถการอ่านจับใจความ

2. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกเรียบเรียงถ้อยคำ ให้เป็นเรื่องราวตามลำดับเหตุการณ์ที่ตนได้รับรู้จากการบอกเล่า จากการอ่านหรือจากการพบเห็น สื่อความหมายให้ผู้อื่นอ่านเข้าใจได้

3. เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสแบ่งปันประสบการณ์ทางภาษาของตนเองกับของเพื่อนมาเป็นสื่อพัฒนาการอ่านจับใจความ

4. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสามัคคีกันระหว่างนักเรียน

ในทำนองเดียวกัน ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545 : 42) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการอ่านจับใจความไว้ ดังนี้

1. ให้เข้าใจความที่อ่านได้ดี
2. ให้มีนิสัยที่ดีในการอ่าน
3. ให้มีวิจารณญาณในการอ่าน
4. ให้มีความรักความสนใจในการอ่านอย่างกว้างขวางและสม่ำเสมอ
5. ส่งเสริมให้อ่านได้รวดเร็ว

จากจุดมุ่งหมายของการอ่านเพื่อจับใจความดังกล่าวสรุปได้ว่า การอ่านจับใจความที่จะประสบความสำเร็จนั้น นักเรียนต้องรู้จุดมุ่งหมายในการอ่านว่า จะอ่านเพื่ออะไรหรือจะอ่านอะไร และประการสำคัญต้องพยายามจับใจความของเรื่องให้ได้ รู้แนวคิดของเรื่องว่าเป็นอย่างไร ต้องฝึกอ่านจับใจความอยู่เสมอ ๆ จะช่วยให้อ่านได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ทำให้ได้รับความรู้อย่างกว้างขวาง เข้าใจความที่อ่าน ความหมายของคำ มีนิสัยที่ดีในการอ่านมีความรักความสนใจในการอ่านอย่างสม่ำเสมอ มีวิจารณญาณในการอ่านแบ่งปันประสบการณ์ทางภาษาของตนเองกับของเพื่อนมาเป็นสื่อพัฒนาการอ่านจับใจความ

8. หลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความ

ในการสอนทักษะการอ่านจับใจความนั้น ครูควรคำนึงถึงหลักสำคัญที่ควรนำไปปฏิบัติและใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยให้การสอนอ่านจับใจความ

ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะความสนใจในการอ่านจับใจความครูจะต้องพยายามสร้าง ความสนใจในการอ่านจับใจความ ครูจะต้องพยายามสร้างความสนใจให้กับนักเรียน ให้นักเรียน เห็นคุณค่าและความสำคัญของการอ่านจับใจความ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูจะต้องคำนึงปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านของนักเรียน ประการสำคัญจะต้องมีการวัดผลการอ่านจับใจความอยู่เสมอ เพื่อจะได้ทราบปัญหา ข้อบกพร่อง ซึ่งครูจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข และให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เบื้องต้น ดังที่ ผกาศรี เย็นบุตร (2526) และ ผอบโปชะกฤษณะ (2526 อ้างถึงใน สายสุณี สกุลแก้ว. 2533 : 29) ได้ให้หลักในการสอนอ่านจับใจความไว้คล้ายคลึงกันว่า ในการสอนอ่านแต่ละครั้งครูควรให้นักเรียนรู้จุดหมายว่า ต้องการอะไร จากเรื่องที่อ่าน เพื่อจะได้ไปสู่จุดหมายนั้นเร็วขึ้น แล้วจึงอ่านข้อความให้จบอย่างรวดเร็ว ๆ เพื่อดูว่าเรื่องที่อ่านเกี่ยวกับอะไร ถ้าเป็นหนังสือทั้งเล่มควรอ่านที่สารบัญก่อน ขึ้นต่อไปก็อ่านโดยละเอียดให้ตลอดเรื่อง ในขณะที่อ่านพยายามตั้งคำถามขึ้นใจว่า เรื่องที่อ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร เกิดขึ้นที่ใด เมื่อไร อย่างไร ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายอย่างไรในการเสนอเรื่องนี้ และประการสำคัญควรฝึกการอ่านจับใจความอยู่เสมอจะช่วยให้อ่านหนังสือได้เร็ว และจับใจความสำคัญได้ดีสอดคล้องกับ กรมการศึกษานอกโรงเรียน

(2530 : 99) ยังได้เสนอแนะหลักการสอนอ่านที่ผู้เรียนควรจะได้รับฝึกฝนเพื่อจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ดังนี้

1. อ่านเรื่องคร่าว ๆ โดยตลอดเพื่อให้รู้ว่าเรื่องนั้นกล่าวถึงอะไรบ้าง จุดใดตอนใด เป็นจุดสำคัญของเรื่อง
2. ตอนใดที่สำคัญให้อ่านโดยละเอียด แล้วทำความเข้าใจให้ชัดเจน ไม่ควรหยุดอ่านระหว่างเรื่องเพราะจะทำให้เข้าใจไม่ต่อเนื่อง
3. ตอนใดที่ไม่เข้าใจควรอ่านซ้ำ ตรวจสอบความเข้าใจบางตอนให้แน่นอนและถูกต้อง
4. ตอบคำถามสั้น ๆ ในเรื่องให้ได้ เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน แล้วบันทึกย่อเรื่องที่อ่านเพื่อป้องกันการลืม
5. เรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องได้
6. ควรฝึกอ่านสม่ำเสมอเพื่อเข้าใจศัพท์ได้กว้างขวาง และมีพื้นฐานความรู้เป็นแนวทางในการอ่านต่อไป จะทำให้สามารถอ่านได้เร็วขึ้น

ดังที่ ทศนิย์ ศุภเมธี (2534 : 88) กล่าวถึงการสอนอ่านเพื่อจับใจความซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2526 :49 - 50) ว่าการอ่านในใจโดยมุ่งแต่เนื้อเรื่องไม่ต้องพะวงกับการออก

ออกเสียง โดยครูแนะให้ตั้งคำถามตัวเองจากเรื่องทีอ่านว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ที่ไหน อย่างไร และในการสอนครูควรแนะทางก่อนเพื่อที่จะช่วยให้การอ่านเพื่อจับใจความได้ดี เช่น

1. อธิบายคำบางคำที่มีความหมายพิเศษ หรือคำที่ควรทราบก่อน เพื่อไม่ให้มีปัญหาในการเข้าใจความหมายในขณะที่อ่านเพื่อจับใจความ
2. ให้นักเรียนรู้จุดหมายในการอ่านหรืออาจมีการตั้งคำถาม เพื่อให้ค้นหาคำตอบ จะช่วยให้นักเรียนอ่านจับใจความได้ดีขึ้น
3. มีการสนทนาเกี่ยวกับเค้าโครงเรื่องที่จะให้อ่านก่อน หรือสนทนาเกี่ยวกับภาพหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องที่ให้อ่าน
4. กำหนดเนื้อหา และเวลาที่ให้อ่านได้อย่างเหมาะสมกับระดับวัย และความสามารถ
5. ควรมีกิจกรรมต่อเนื่องหลักจากการอ่าน เช่น ให้คำตอบหรือให้เขียนสรุปเรื่องราว เพื่อทดสอบความเข้าใจ หรือให้อ่านออกเสียงซ้ำในเนื้อหานั้นอีกก็ได้

นอกจากนี้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี (2543 : 2) กล่าวว่าการสอนอ่านจับใจความ โดยส่วนรวมต้องอาศัยการอ่านโดยสำรวจส่วนประกอบต่าง ๆ ของเรื่องที่อ่านอย่างรวดเร็ว ขณะอ่านควรเรียงลำดับความคิดไว้ในใจ หรืออาจจดหัวข้อย่อ หรืออาจสรุปเนื้อเรื่องไว้ก็ได้ หลักสำคัญในการอ่านจับใจความ คือ การสังเกต ทำความเข้าใจ คำข้อความ และประโยคต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้เร็วขึ้น ตามที่ สุระปะนิย์ นาครทรรพ (2545 : 42) ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมให้นักเรียนสนใจการอ่านจับใจความ ดังนี้ การส่งเสริมความสามารถในการอ่านแก่เด็กนั้นเป็นงานที่ยากมาก เพราะการอ่านได้นั้นมิได้หมายความว่าเพียงได้เห็นตัวอักษรแล้วออกเสียงได้เท่านั้น แต่กินความไปถึงว่าจะต้องเข้าใจความหมายของคำ ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนความมุ่งหมายของผู้เขียน ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้อ่านด้วย อย่างไรก็ตาม การค้นคว้ายืนยันว่าเด็กสามารถจะอ่านดีขึ้นได้ถ้าครูมีวิธีสอนที่ดี ประกอบกับสนับสนุนให้เด็กปรับปรุงการอ่านของตนเอง ซึ่งครูอาจทำได้โดยชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ และความเพลิดเพลิน ซึ่งจะได้จากการอ่าน ที่กล่าวว่าครูมีวิธีสอนที่ดีแบบต่าง ๆ นั้น หมายความว่าไม่มีวิธีสอนที่ดีที่สุดแต่เพียงอย่างเดียว ครูต้องทำทุกวิธีที่เท่าที่เห็นว่าจะเกิดประโยชน์แก่การเรียนของเด็ก เช่น

วิธีที่ 1 ยั่วให้เกิดความสนใจ เพราะความสนใจจะชวนให้เด็กอ่านบ่อย ๆ จนเกิดทักษะในอันดับที่ 2 แล้วความรู้ก็จะตามมาเป็นอันดับที่ 3

วิธีที่ 2 เริ่มด้วยความสนใจ ถัดมาก็คือ ความรู้ซึ่งครูแนะให้ แล้วหาวิธีบังคับทางอ้อม ให้ฝึกอ่านจนเกิดทักษะ เช่น ตั้งคำถามให้ตอบ เป็นคำถามที่ต้องไปอ่านหนังสือจึงจะได้

คำตอบมาหรือมอบหมายให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งนักเรียนจะต้องอ่านคำอธิบายวิธีทำจึงจะทำได้ เหล่านี้ เป็นต้น

วิธีที่ 3 เริ่มให้ความรู้ก่อน เมื่อมีความรู้แล้วเกิดความสนใจแล้วจึงให้ฝึกทักษะดังกล่าวมาในตอนต้นถึงประโยชน์ในการเรียนของเด็กจากการอ่านก็คือ เด็กจะได้ความรู้ความสนใจ และทักษะทั้ง 3 อย่างนี้ จากกลวิธีการสอนของครู

สรุปได้ว่าหลักการสำคัญในการสอนอ่านจับใจความนั้น ครูต้องพยายามสร้างความสนใจให้กับนักเรียน ให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการอ่านจับใจความในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรอ่านของนักเรียน ต้องมีการวัดผล การอ่านจับใจความอยู่เสมอ เพื่อจะได้ทราบปัญหา ข้อบกพร่อง ซึ่งครูจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข และให้ความช่วยเหลือตั้งแต่เบื้องต้น

9. ลำดับขั้นของการอ่านจับใจความ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี (2543 : 5) ได้สรุปลำดับขั้นของการสอนอ่านจับใจความว่า นักจิตวิทยาการอ่านได้นำหลักการของ Bloom มาประยุกต์ใช้ในการฝึกอ่านจับใจความ ซึ่งมีทั้งหมด 6 ขั้น คือ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์การสังเคราะห์ และการประเมินค่า แต่ละขั้นจะมีลำดับขั้นของการคิดที่แตกต่างกัน ขั้นที่ 1 – 3 เป็นการขั้นเบื้องต้น ซึ่งกล่าวไว้ว่า เป็นจุดหมายเบื้องต้นของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรอ่าน ขั้นที่ 4 – 6 เป็นการคิดขั้นสูงของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรอ่าน ซึ่งผู้อ่านจะต้องมีพื้นฐาน 3 ขั้นมาก่อน เป็นอย่างดี ดังนั้นการสอนอ่านจับใจความครูจึงควรฝึกให้นักเรียนปฏิบัติตามจุดหมายขั้นเบื้องต้นก่อนแล้วจึงฝึกขั้นสูง ในแต่ละขั้นจะมีจุดหมายของการคิด เรียงลำดับจากขั้นที่ 1 – 6 ดังหลักที่สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537 : 95) ดังนี้

1. ขั้นการฝึกคิดเบื้องต้น

ขั้นที่ 1 จำเป็นการอ่านขั้นแรกที่สมองจะต้องจำคำ ความหมายของคำ จำกัด คำของคำยาก จำชื่อตัวละคร เรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ได้ โดยการที่นักเรียนสามารถตอบคำถามเรื่องี่อ่านได้ หรือครูอาจใช้วิธีการทดสอบให้สะกดคำ บอกความหมายของคำก็ได้

ขั้นที่ 2 เข้าใจ เป็นขั้นที่นักเรียนอ่านเรื่องแล้วสามารถเล่าเรื่องที่อ่านด้วย คำพูดของตนเองได้ สรุปเรื่องได้ เข้าใจความคิด ประโยค ถ้อยคำได้ ซึ่งจะสามารถประเมินความ เข้าใจได้จากการเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง สรุปเรื่องหรือให้นักเรียนได้เล่าเรื่องที่อ่าน

ขั้นที่ 3 นำไปใช้ เป็นขั้นฝึกนำคำ ประโยค เหตุการณ์ จากการอ่านไปใช้ในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ นำความรู้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหา

2. ขั้นฝึกคิดขั้นสูง

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ เป็นการแยกองค์ประกอบย่อยของแนวคิดที่ได้จากการอ่าน รู้จักแยกความหมายของคำ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ หรือความแตกต่างกัน

ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ เป็นการฝึกสรุปแนวคิดของเรื่อง สรุปแนวคิดของเรื่องที่เหมือนกันหรือต่างกับกับเรื่องที่ทำคำพังเพย หรือสุภาษิตที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เปรียบเทียบใกล้เคียงกัน

ขั้นที่ 6 ประเมินค่า ฝึกคิดตัดสินเรื่องที่ทำอ่าน หาคุณค่าที่มีอยู่ในเรื่อง เช่น การมีเหตุผล ความรัก ความรับผิดชอบ ความกตัญญู รักจักคิดตัดสินใจว่าอะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล สิ่งใดเป็นจริง และสิ่งใดเป็นเท็จ ตลอดจน ฝึกให้นักเรียนเป็นคนช่างสังเกต การใช้ถ้อยคำการบรรยายให้เกิดภาพพจน์จากเรื่องที่ทำอ่าน รวมทั้งความประทับใจต่าง ๆ

สรุปได้ว่าลำดับขั้นของการอ่านจับใจความ ฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดทั้ง 6 ขั้น งานวิจัยนี้ผู้วิจัยฝึก ขั้นที่ 1 – 3 ตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 เข้าใจความหมายของคำ ข้อความที่ทำอ่าน เข้าใจใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่อง และพัฒนาความเข้าใจการทำอ่าน รู้จักใช้คำถามเกี่ยวกับเนื้อหา และแสดงความรู้ความคิด คาดคะเนเหตุการณ์เรื่องราวจากเรื่องที่ทำอ่าน จึงจะทำให้ลำดับขั้นการสอนอ่านจับใจความสมบูรณ์

10. การประเมินผลการอ่านจับใจความ

การประเมินผลการอ่านเป็นการพิจารณาตัดสินว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านมากน้อยเพียงใด เสริมศรี หอทิมาวรกุล (2526 : 402) ได้แนะนำแนวทางในการประเมินผลการอ่าน โดยการประเมินสิ่งที่ครูควรคำนึงถึง คือ ในการประเมินผลแต่ละครั้ง เป็นการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ซึ่งต้องคำนึงถึงประสบการณ์ และลักษณะของผู้เรียน ประเมินอย่างมีระบบ ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย เจตพิสัย ทักษะพิสัย ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการประเมินผลบอกแนวทางที่จะทำให้บรรลุ ผลการประเมินให้เด็กทราบ ควรมีการประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียนอ่าน เพื่อครูจะได้ทราบว่าเด็กมีความสามารถแค่ไหนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นเพียงใด

เครื่องมือประเมินผล ในการประเมินผลการอ่านจับใจความนั้นใช้เครื่องมือได้หลายอย่างดังที่ เสริมศรี หอทิมาวรกุล (2526 : 402 : 403) ได้กล่าวว่า เครื่องมือประเมินผลอาจจะอยู่ในรูปแบบของข้อสอบทั้งแบบปรนัย และอัตนัย ใช้การซักถามหรือสัมภาษณ์ เป็นต้น

เครื่องมือประเภทข้อสอบ แบบทดสอบที่ใช้ในการประเมินผลการอ่านจับใจความ ได้แก่ แบบทดสอบประเภทปรนัย และอัตนัย ประเภทปรนัยแบ่งออกเป็น แบบเลือกตอบ แบบถูกผิด และแบบเติมคำ

คำถามที่ใช้ในข้อสอบควรมีลักษณะที่ขึ้นอยู่กับเนื้อหามากกว่าประสบการณ์ นักเรียนควรรหาคำตอบได้จากเรื่องที่อ่าน ไม่ควรใช้คำถามประเภทจับผิดผู้เรียน หรือลวงผู้เรียนให้หลงทางใช้ภาษาในการถามให้เหมาะสมกับเนื้อหา คำถามไม่ควรช่วยให้ผู้เรียนนึกถึงเรื่องที่เคยอ่านมาแล้วเอามาตอบ การชักถามหรือสัมผัสภาษา

การประเมินผลอย่างนี้ เป็นการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ ความสนใจในการอ่าน ความสามารถในการวิจารณ์ ความจำ และความสามารถในการตอบคำถาม และสรุปข้อความสำคัญ สิ่งที่จะสอบถาม เช่น ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนให้นักเรียนเล่าให้ฟัง หรือได้ความรู้อะไรจากการอ่านบ้าง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบฝึก

1. ความหมายของแบบฝึก

แบบฝึก หมายถึง แบบฝึกหัด หรือชุดการสอนที่เป็นแบบฝึกที่ใช้เป็นตัวอย่าง ปัญหาหรือคำสั่งที่ตั้งขึ้นมาเพื่อให้นักเรียนฝึกตอบ ราชบัณฑิตยสถาน (2526 : 483) ส่วน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2536 : 16) ได้ให้ความหมายของแบบฝึก สอดคล้องกับ เอกสารการสอนชุดวิชาการสอน กลุ่มทักษะภาษาไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมวิราช (2537 : 490)

ว่า หมายถึงสิ่งที่นักเรียนต้องใช้ควบคู่กับการเรียน มีลักษณะเป็นแบบฝึกหัดที่ครอบคลุมกิจกรรมที่นักเรียนพึงกระทำอาจกำหนดแยกเป็นแต่ละหน่วย

หรืออาจรวมเล่มก็ได้สอดคล้องกับ เอกสารของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษา แห่งชาติ (2537 : 147) ให้ความหมายไว้ว่า แบบฝึกหรือแบบฝึกหัด หรือแบบเสริมทักษะ เป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งสำหรับให้นักเรียนปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่หนังสือเรียนจะมีแบบฝึกหัดอยู่ท้ายบทเรียน ในบางวิชาแบบฝึกหัดจะมีลักษณะเป็นแบบฝึกปฏิบัติโดยที่ กันต์ดนัย วรจิตตพล (2542 : 34) ได้สรุปว่าแบบฝึก คือ เครื่องมือทางการเรียนอย่างหนึ่งของนักเรียนที่มุ่งให้นักเรียนฝึกทำด้วยตนเอง เพื่อจะได้มีทักษะหรือความชำนาญเพิ่มขึ้น หลังจากที่ได้เรียนรู้ในภาคทฤษฎีหรือด้านเนื้อหาแล้ว และในแบบฝึกควรประกอบ ด้วยคำแนะนำ ในการทำข้อคำถาม หรือกิจกรรมและช่องว่างให้นักเรียนตอบคำถาม และจากพจนานุกรม

เวบสเตอร์ (Webster. 1981 : 640, อ้างถึงใน จุฬารัตน์ วงศ์ศรีนาค. 2537 : 13) ได้อธิบายว่าแบบฝึก หมายถึง โจทย์ปัญหา หรือตัวอย่างที่ยกมาจากหนังสือเพื่อนำมาใช้สอนหรือให้ผู้เรียนฝึกฝน

ทักษะต่างๆ ให้ดีขึ้นหลังจากที่เรียนบทเรียนแล้ว เช่น การฝึกทักษะการคำนวณ การทบทวน
ไวยากรณ์

แบบฝึกเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้
ความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่หนังสือเรียนจะมีแบบฝึกหัดอยู่ท้ายบท ในบางวิชาจะมี
แบบฝึกหัดเป็นแบบปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยครูควรจัดกิจกรรมให้นักเรียน
มีโอกาสปฏิบัติหรือฝึกซ้ำ ๆ เพื่อให้นักเรียนมีความคล่องแคล่ว และชำนาญในทักษะด้านต่าง ๆ ซึ่ง
ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ครูต้องหาเทคนิคและวิธีการมาเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วย
ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ แบบฝึกจึงเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่ง ที่ครูนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้
บรรลุผล คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 167) ได้กล่าว ถึงแบบฝึกว่าแบบฝึก
หรือแบบฝึกหัด หรือแบบเสริมทักษะเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่ง สำหรับนักเรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อ
ให้เกิดความรู้ความเข้าใจและพัฒนาทักษะระดับต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่หนังสือเรียนจะมีแบบฝึกหัด
อยู่ท้ายบทเรียน ในบางวิชาแบบฝึกจะมีลักษณะเป็นแบบฝึกปฏิบัติ เช่นเดียวกันกับ ศศิธร วิสุทธิ
แพทย์ (2528 : 71, อ้างถึงใน ประสงค์ วิทยานุช. 2532 : 62) กล่าวว่า “สิ่งที่จะช่วยการสอนของคุณ
ให้ประสบผลสำเร็จ คือ แบบฝึกหัด” และกรมวิชาการ (2526 : 61, อ้างถึงใน สนิท สัตโยภาส. 2531
: 41) กล่าวความสำคัญของแบบฝึกไว้อีกว่า “แบบฝึกมีไว้ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยส่งเสริมให้เกิด
ทักษะและความแตกฉานในบทเรียน” พรสวรรค์ คำบุญ (2534 : 17) ได้ให้ความหมายว่า แบบฝึก
เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีความชำนาญแม่นยำในบทเรียนนั้น ๆ และก่อให้เกิดการเรียนรู้
ที่ดีแล้วช่วยผู้ฝึกเกิดความคล่องแคล่ว สามารถทำได้ดีแล้วยังทำให้จำได้แม่นยำรวมทั้งสามารถ
นำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้ด้วย ในการฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยจำเป็น ต้องอาศัยแบบฝึก
เพื่อทบทวนความเข้าใจในเรื่องที่เรียนมาแล้ว ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้แบบฝึกใช้แบบฝึกหัดที่อยู่ท้าย
บทให้นักเรียนทำเมื่อจบบทเรียนแต่ละบท แต่เนื่องจากหนังสือบางเล่มมีน้อยหรือไม่มี ครูผู้สอนจึง
จำเป็นต้องสร้าง หรือจัดทำแบบฝึกให้เหมาะสมกับเนื้อหาเรื่องที่สอนเพื่อให้นักเรียนเกิด
ทักษะและความรู้ความเข้าใจมากขึ้น โดยอาศัยเนื้อหาในแบบเรียนเป็นหลัก

สรุปได้ว่าแบบฝึก หมายถึง สิ่งที่ครูใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่
ครูผู้สอนต้องสามารถจัดทำแบบฝึกให้เหมาะสมกับเนื้อหา และเรื่องที่สอนก็จะช่วยให้การสอนของ
ครูให้ประสบความสำเร็จ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและมีประสิทธิภาพ

2. ประโยชน์ของแบบฝึก

ในการเตรียมความพร้อมด้านภาษาไทย เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับ
เด็กในกลุ่มวิชาทักษะ ฉะนั้นการสอนภาษาจึงต้องมีการฝึกฝนให้มีความคล่องแคล่ว

เพราะถือว่าทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิต การที่จะทำให้เด็กมีทักษะในการใช้ภาษาและการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ได้นั้น ต้องอาศัยแบบฝึก เพราะการฝึกฝนจะทำให้เกิดความชำนาญ ความแม่นยำ มีพัฒนาการทางภาษาเพิ่มพูน ดังที่ ยูพา ยัมพงษ์ (2522 : 44) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มเติมในการเรียนทักษะ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครูมาก เพราะแบบฝึกหัดเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำขึ้นอย่างมีระบบ
2. ช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาให้ดีขึ้น แต่ต้องอาศัยความเอาใจใส่จากครูด้วย
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลการให้เด็ก ได้ทำแบบฝึกที่เหมาะสมแก่ความสามารถของเขา จะช่วยให้เกิดผลดีทางด้านจิตใจมากขึ้น
4. ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทน ถ้าการฝึกได้กระทำหลังจากที่เด็กได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ และฝึกซ้ำ ๆ ในเรื่องที่บกร่อง
5. เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากจบบทเรียนแล้ว
6. ช่วยให้ครูเห็นปัญหาของเด็กได้ชัดเจน และทำแก้ปัญหาได้ทันเวลาที่
7. เด็กสามารถเก็บแบบฝึกไว้ใช้เป็นเครื่องมือในการทบทวนได้ด้วยตนเอง
8. ช่วยให้ครูและนักเรียนประหยัดเวลา แรงงานและค่าใช้จ่ายในการฝึกฝนแต่ละครั้ง

มาศวิมล รักบ้านเกิด (2526 : 36) ได้สรุปประโยชน์ของแบบฝึกไว้ว่า แบบฝึกเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และช่วยให้ครูทราบผลการเรียนของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 173-175) กล่าวไว้ ดังนี้

1. แบบฝึกเป็นส่วนเพิ่มหรือเสริมหนังสือเรียน ในการเรียนวิชาทักษะ เป็นสื่อการสอนที่ช่วยลดภาระของครู
2. ช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษา เป็นเครื่องมือที่ช่วยฝึกทักษะการใช้ภาษาให้ดีขึ้น แต่จะต้องอาศัยการส่งเสริมและความเอาใจใส่จากครู
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากเด็กมีความสามารถทางภาษาต่างกัน การให้เด็กทำแบบฝึกที่เหมาะสมกับความสามารถของเขาจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในด้านจิตใจมากขึ้น
4. แบบฝึกช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษาคงทนโดยฝึกทันทีหลังจากเด็กได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ ฝึกซ้ำหลาย ๆ ครั้ง และเน้นเฉพาะเรื่องที่ต้องการฝึก

5. แบบฝึกที่ใช้เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังเรียนบทเรียนแต่ละครั้ง
6. แบบฝึกที่จัดทำเป็นรูปเล่มสามารถเก็บรักษาไว้ใช้เป็นแนวทาง เพื่อทบทวนด้วยตนเองได้
7. การให้เด็กทำแบบฝึกช่วยให้ครูมองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่าง ๆ ของเด็กได้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้อุทิศดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้ทันเวลาที่
8. แบบฝึกที่จัดทำขึ้นนอกเหนือจากเรื่องที่อยู่ในหนังสือเรียน จะช่วยให้เด็กได้ฝึกอย่างเต็มที่
9. แบบฝึกที่จัดพิมพ์ไว้เรียบร้อยแล้ว จะช่วยครูประหยัดทั้งแรงงานและเวลาในการเตรียมสร้างแบบฝึกอยู่เสมอ ในด้านผู้เรียนไม่ต้องเสียเวลาลอกแบบฝึกจากตำราเรียน ทำให้มีโอกาสฝึกฝนทักษะต่าง ๆ มากขึ้น

ส่วน มาร์คส์ เพอร์ดี และ คินนีย์ (Markes Perdy & Kinny. 1970 : 41-42, อ้างถึงใน กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2531 : 167) ได้ให้หลักฝึกทักษะไว้ ดังนี้

1. ก่อนการฝึก ควรสอนให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการเรียน และความจำเป็นในการฝึกทักษะก่อนเพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ และทราบเหตุผลที่ต้องฝึก การฝึกอย่างไม่เข้าใจ ความหมายไม่อาจทำให้เกิดทักษะ
2. การฝึกควรให้ผู้เรียนได้รับการฝึกตามขั้นตอนที่ถูกต้อง โดยมีครูหรือผู้รู้คอยให้คำแนะนำที่ดี ถ้าฝึกทักษะผิด ๆ จะทำให้เสียเวลาเป็นอย่างมากในการแก้ไข
3. ช่วงเวลาการฝึกสั้น ๆ บ่อย ๆ ด้วยแบบฝึกที่คัดเลือกแล้วเป็นอย่างดี จะมีประสิทธิภาพกว่าการฝึกชงยาว ๆ ซึ่งผู้เรียนจะเบื่อหน่ายไม่สนใจ
4. กิจกรรมการฝึกควรจะมีหลากหลาย นอกจากแบบฝึกหัดต่าง ๆ แล้ว อาจใช้เกม ปัญหา หรือกิจกรรมอื่น ๆ บ้าง
5. การฝึกอย่างมีความมุ่งหมาย จะเกิดประโยชน์มากถ้าผู้เรียนเห็นคุณค่าและความจำเป็นของสิ่งที่เรียนหรือฝึกโดยอาจใช้การทดสอบหรือวิธีการอื่น ๆ เพื่อชี้ให้เห็นผลที่เกิดขึ้นภายหลังการฝึก
6. การฝึกควรสัมพันธ์กับความมีเหตุผล ขณะฝึกควรให้ผู้เรียนใช้ความคิดหาเหตุผลควบคู่ไปด้วย

จากประโยชน์ของแบบฝึกที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แบบฝึกมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนทักษะทางภาษามาก เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้น สามารถจดจำเนื้อหาใน

บทเรียนและคำศัพท์ต่าง ๆ ได้คงทน ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานในขณะที่เรียน ทราบความก้าวหน้าของตนเอง สามารถนำแบบฝึกมาทบทวนเนื้อหาเดิมด้วยตนเองได้ นำมาวัดผลการเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว ตลอดจนสามารถทราบข้อบกพร่องของนักเรียนและนำมาปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่ทั้งจะมีผลทำให้ครูประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย และลดภาระได้มาก นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนสามารถนำภาษาไปใช้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ลักษณะของแบบฝึกที่ดี

การจัดทำแบบฝึกเพื่อฝึกทักษะทางภาษาให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น จำเป็นต้องอาศัยลักษณะและรูปแบบของแบบฝึกที่หลากหลายและแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับทักษะที่เราจะฝึก ดังที่ นักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะที่ดีของแบบฝึกไว้ ดังที่ นิตยา ฤทธิโยธี (2520 : 1) ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

1. เกี่ยวกับเรื่องที่เรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับหรือความสามารถของนักเรียน
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ทำให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย
4. เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ
5. ควรใช้เวลาในการทำอย่างเหมาะสม

ส่วน วรณ แก้วแพรง (2526 : 33 – 36) ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาที่นำมาสร้างต้องเป็นเนื้อหาที่อยู่ในบทเรียน หรือสอดคล้องสัมพันธ์กับแบบเรียน
2. มีหลายแบบฝึกมีหลายลักษณะ เพื่อไม่ให้เบื่อและเป็นการท้าทายให้อยากทำ
3. ต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิด โดยอาศัยความรู้และความเข้าใจเดิมเป็นพื้นฐาน
4. ต้องไม่มีลักษณะอย่างข้อสอบทั่วไป ที่มุ่งวัดความรู้ความเข้าใจอย่างเดียว แต่ต้องมีลักษณะที่เร้า ยั่วยุ งูใจให้นักเรียน ได้คิด ได้พิจารณาและได้ศึกษาค้นคว้าจนเกิดความรู้ความเข้าใจ ดังที่ วิชัย เพ็ชรเรือง (2531 : 73) ได้สรุปว่าแบบฝึกที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. แบบฝึกแต่ละแบบฝึกควรใช้จิตวิทยาเข้ามาช่วย เช่น การสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น และกระตุ้นหรือรันท้ออยากจะทำกิจกรรมนั้น ๆ และเมื่อจบแบบฝึกแต่ละครั้งควรมีการเสริมแรงให้กับเด็กทุกครั้ง เพื่อที่เด็กจะได้อยากจะทำในกิจกรรมต่อไปเมื่อตนเองประสบผลสำเร็จ

2. การสร้างแบบฝึกแต่ละครั้งควรรวให้นักเรียนมีส่วนร่วมด้วยเพื่อเด็กจะได้เกิดความรู้สึกภูมิใจที่เป็นเจ้าของกิจกรรม และเต็มใจที่จะกระทำกิจกรรมนั้น ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย

3. จำนวนภาษาไม่ควรใช้คำที่ยากเกินไป เพราะเด็กจะเกิดความท้อถอย และไม่ง่ายจนเด็กเกิดความเบื่อหน่าย

4. แบบฝึกควรฝึกในสิ่งที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับตัวเด็ก มีความหมายต่อผู้ฝึก เพื่อเด็กจะได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเด็กจะสามารถปรับเข้าสู่โครงสร้างทางความคิดของเด็กได้ง่ายขึ้น

5. คำสั่งหรือตัวอย่างไม่ควรยากเกินไปเพราะทำให้เข้าใจยากทั้งนี้ เพื่อให้ นักเรียน นักเรียนศึกษาด้วยตนเองได้ถ้าต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ พรรณธิดา อ่านแสง (2532 : 45 – 46) ได้สรุปว่า แบบฝึกที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ควรใช้จิตวิทยาและกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
2. ควรสร้างขึ้นเพื่อฝึกสิ่งที่จะสอน และเกี่ยวข้องกับคำพูด หรือเนื้อหาควรเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และเป็นสิ่งที่นักเรียนพบเห็นอยู่แล้ว เช่น จากบทสนทนา การอ่าน หรือการพูดคุยกันของท้องถิ่น
3. สิ่งที่ฝึกแต่ละครั้งควรเป็นบทฝึกสั้น ๆ และเข้าใจง่าย ไม่น่าเบื่อ และที่สำคัญจะต้องย่อย และกระตุ้นให้เด็กสนใจในการฝึกได้

ศศิธร วิสุทธิแพทย์ (2528 : 72) ได้เสนอแนะว่า ลักษณะแบบฝึกที่ดีที่นักเรียนสนใจกระตือรือร้นที่จะทำ มีลักษณะดังนี้

1. ใช้หลักจิตวิทยา
2. ใช้สำนวนง่าย ๆ
3. ให้ความหมายต่อชีวิต
4. ฝึกให้คิดได้เร็วและสนุก
5. ปลุกความสนใจ
6. เหมาะสมกับวัยและความสามารถ
7. อาจศึกษาได้ด้วยตนเอง

ริเวอร์ (River. 1968 : 97 – 105) ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดี ดังนี้

1. ต้องการฝึกนักเรียนมากพอควรในเรื่องหนึ่ง ๆ ก่อนที่จะมีการฝึกเรื่องอื่น ๆ ต่อไป แบบฝึกนี้ทำขึ้นเพื่อการสอนมิใช่การสอบ

2. แต่ละบทควรฝึกโดยใช้แบบประโยคเพียงหนึ่งแบบเท่านั้น

3. ฝึกโครงสร้างใหม่ และสิ่งที่เรียนรู้แล้ว
4. ประโยคที่ฝึกควรเป็นประโยคสั้น
5. ประโยคและคำศัพท์ที่ใช้พูดกันในชีวิตประจำวันที่นักเรียนรู้จักดีแล้ว
6. เป็นแบบฝึกที่นักเรียนใช้ความคิดด้วย
7. แบบฝึกควรมีหลาย ๆ แบบ เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย
8. ควรฝึกให้นักเรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนแล้วไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
9. ฝึกให้นักเรียนสามารถใช้สิ่งที่เรียนแล้วติดต่อกับผู้อื่นได้

วรสุดา บุญยไวโรจน์ (2536 : 37) ได้กล่าวแนะนำผู้สร้างแบบฝึกให้ยึดลักษณะแบบฝึกที่ดี ดังนี้

1. แบบฝึกที่ดีควรมีความชัดเจนทั้งคำสั่งและวิธีทำ คำสั่งหรือตัวอย่างแสดงวิธีทำที่ใช้ไม่ควรยากเกินไป เพราะจะทำให้ความเข้าใจยาก ควรปรับให้ง่ายและเหมาะสมกับผู้ใช้ เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนด้วยตนเองได้
2. แบบฝึกที่ดีควรมีความหมายต่อผู้เรียนและตรงตามจุดมุ่งหมายของการฝึกลงทุนน้อย ใช้ได้นาน ทนสมัย
3. ภาษาและภาพที่ใช้ในแบบฝึกเหมาะกับวัยและพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน
4. แบบฝึกที่ดีควรแยกฝึกเป็นเรื่อง ๆ แต่ละเรื่องไม่ควรยาวเกินไป แต่ควรมีกิจกรรมหลายแบบเพื่อสร้างความสนใจ และไม่เบื่อในการทำและฝึกทักษะใดทักษะหนึ่งจนชำนาญ
5. แบบฝึกที่ดีควรมีทั้งแบบกำหนดคำตอบในแบบ และให้ตอบโดยเสรีการเลือกใช้คำข้อความ รูปภาพในแบบฝึก ควรเป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคยและตรงกับความสนใจของนักเรียน ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินและพอใจแก่ผู้ใช้ ซึ่งตรงกับหลักการเรียนรู้ว่า นักเรียนจะเรียนได้เร็วในการกระทำที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ
6. แบบฝึกที่ดีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ใ้รู้จักค้นคว้า รวบรวม รวบรวมสิ่งที่พบเห็นบ่อย ๆ หรือที่ตัวเองเคยใช้ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น และ รู้จักนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง มีหลักเกณฑ์ และมองเห็นว่าสิ่งที่ได้ฝึกนั้นมีความหมายต่อเขาตลอดไป
7. แบบฝึกที่ดีควรตอบสนองของความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน เช่น ความต้องการ ความสนใจ ความพร้อม ระดับสติปัญญา และประสบการณ์ เป็นต้น ฉะนั้นการทำแบบฝึกแต่ละเรื่องควรจัดทำให้มากพอและมีทุกระดับ

ตั้งแต่ง่าย ปานกลาง จนถึงระดับค่อนข้างยาก เพื่อว่าทั้งนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนจะได้เลือกทำได้ตามความสามารถ ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้ประสบความสำเร็จในการทำแบบฝึก

8. แบบฝึกที่จัดทำเป็นรูปเล่มนักเรียนสามารถเก็บรักษาไว้เป็นแนวทางเพื่อทบทวน ด้วยตนเองได้ต่อไป

9. การที่นักเรียนได้ทำแบบฝึก ช่วยให้ครูมองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนได้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้ทันที่

10. แบบฝึกที่จัดขึ้น นอกจากที่มีในหนังสือเรียนแล้ว จะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนอย่างเต็มที่

11. แบบฝึกที่จัดพิมพ์ไว้เรียบร้อยแล้ว จะช่วยให้ครูประหยัดแรงงานและเวลาในการที่จะต้องเตรียมแบบฝึกอยู่เสมอ ในด้านผู้เรียนไม่ต้องเสียเวลาในการลอกแบบฝึกจากตำราเรียน หรือกระดานดำ ทำให้มีเวลาและโอกาสได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ได้มากขึ้น

12. แบบฝึกช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มที่แน่นอนลงทุนต่ำกว่าการใช้พิมพ์ลงกระดาษทุกครั้งไป นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในการที่ผู้เรียนสามารถบันทึกและมองเห็นความก้าวหน้าของตนเองได้อย่างมีระบบและมีระเบียบ

สรุปได้ว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีจะต้องเป็นแบบฝึกสั้น ๆ ฝึกหลาย ๆ ครั้ง มีหลายรูปแบบที่จะช่วยส่งเสริมนักเรียนให้มีการพัฒนาตนเอง มีเนื้อหา มีคำอธิบายที่ชัดเจน ใช้ภาษาที่ง่าย มีรูปแบบที่เหมาะสมกับวัย สีสวย จูงใจผู้เรียนและเป็นแบบฝึกที่เป็นไปตามลำดับความยากง่าย ใช้เวลาในการฝึกไม่นานเกินไป เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกแล้วสามารถพัฒนาตนเองได้ดีขึ้น จึงนับได้ว่าเป็นแบบฝึกที่ดี และมีประโยชน์คุ้มค่าทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียน เพื่อใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนที่มีปัญหาได้

4. การหาประสิทธิภาพของแบบฝึก

การหาประสิทธิภาพของแบบฝึก หมายถึง การนำแบบฝึกไปทดลอง (try out) เพื่อปรับปรุงแล้วนำไปทดลองสอนจริง (trial run) นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ทำให้เกิดความมั่นใจว่าแบบฝึกการอ่านจับใจความภาษาไทยที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เมื่อนำไปใช้จะก่อให้เกิดผลดีต่อผู้เรียน ดังที่ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525 : 490) กล่าวว่าวิธีกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ ทำได้โดยการประเมินผลของผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมสุดท้าย (ผลลัพธ์) โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E1 (ประสิทธิภาพของกระบวนการ) E2 (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์) การกำหนดเกณฑ์ E1/E2 ให้มีค่าเท่าใดนั้นให้ผู้สอน

เป็นผู้พิจารณาตามความพอใจ โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งไว้ 80/80 หรือ 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะหรือเจตนาอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 ซึ่งการทดสอบหาประสิทธิภาพดำเนินการทดลองเป็นขั้นตอน ดังที่ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2534 : 138) เสนอว่า การกำหนด

ประสิทธิภาพของบทเรียนนิยมตั้งไว้ 90/90 สำหรับเนื้อหาที่มีความจำเป็น เช่น วิชาทักษะจะตั้งไม่ต่ำกว่า 80/80 จากเกณฑ์ 80/80 หมายความว่า ดังนี้ เมื่อเรียนจบบทเรียนแล้ว นักเรียนสามารถทำแบบฝึกหรืองานได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 80 และทำแบบทดสอบหลังเรียนได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 80 ซึ่งการทดสอบหาประสิทธิภาพดำเนินการทดลองเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (individual testing) 1 : 1 นำแบบฝึกการอ่านจับใจความภาษาไทยไปใช้กับผู้เรียน ซึ่งมีระดับความรู้แตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 3 คน แล้วนำมาคำนวณหาประสิทธิภาพ เพื่อปรับปรุงแก้ไข

2. แบบกลุ่มเล็ก (small group testing) 1 : 10 นำแบบฝึกการอ่านจับใจความภาษาไทย ที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีระดับความรู้แตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน รวมจำนวนทั้งสิ้น 10 คน เพื่อปรับปรุงแก้ไข

3. แบบภาคสนาม (field try out) นำแบบฝึกการอ่านจับใจความภาษาไทยที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 50 คน

โดยมีการคำนวณค่าสถิติการหาประสิทธิภาพ ดังที่ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521 : 131 – 132)

80 ตัวแรก หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้อ่านจับใจความ คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกระหว่างเรียน

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียน คิดเป็นร้อยละเฉลี่ยที่นักเรียนได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน

การคำนวณหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการอ่านจับใจความ โดยใช้สูตรดังกล่าวหาได้จากการนำคะแนนแบบฝึกการอ่านจับใจความ หรือผลงานในขณะประกอบกิจกรรมการเรียนในแต่ละแบบฝึกและคะแนนสอบหลังเรียน คำนวณการหาค่า E_1/E_2 เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 75/75

4. นำผลที่ได้จากการหาค่าประสิทธิภาพมาปรับปรุงแก้ไข

โดยสรุปในงานวิจัยได้สร้างแบบฝึก 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียนและผู้สอน วิธีสร้างและเนื้อหาแบบ

ฝึก 2) สร้างและพัฒนาแบบฝึกการอ่านจับใจความ โดยการสื่อท้องถิ่นนนทบุรี นำเสนออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแก้ไข เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขและประเมินนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข ทดลองกับนักเรียนรายบุคคล จำนวน 3 คน (individual testing) นำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงทดลองกับนักเรียนแบบกลุ่มย่อย จำนวน 10 คน (small group testing) 3) ทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง (field try out) เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึก การอ่านจับใจความตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 4) ประเมินและปรับปรุงแก้ไข แบบฝึกการอ่านจับใจความภาษาไทยจนได้แบบฝึกการอ่านจับใจความภาษาไทยที่สมบูรณ์โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อน และหลังเรียนด้วยแบบฝึกการอ่านจับใจความภาษาไทย โดยใช้คะแนนขณะทำการทดลองและคะแนนหลังการทดลอง ในการสร้างแบบฝึกการอ่าน จับใจความภาษาไทย โดยใช้สื่อท้องถิ่นนนทบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแนวของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521 : 131 – 132)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สามารถ จ้อยทอง (2533 : 41) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลการสอนภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนในเขตการศึกษา โดยใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความ มีแนวโน้มสูงกว่าการสอนโดยใช้คู่มือการสอนของกรมวิชาการซึ่งครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการจัดทำคู่มือครูว่าจัดทำได้เหมาะสมดีมาก และในการทำแบบฝึกหัดการอ่านจับใจความนักเรียนมีความสนใจมากที่สุด

สุวรรณา รัตนธรรมเมธี (2533 : 18) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สัมฤทธิ์ผลด้านการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีสอนอ่านตามแนวคิดของดัลล์แมน ผลการวิจัยพบว่าการเข้าใจความหมายของคำศัพท์เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยการอ่านจับใจความ เป็นผลดีการที่จะให้ผู้เรียนรับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการนั้น

นอกจากจะบอกด้วยถ้อยคำภาษาแล้วยังสามารถบอกด้วยภาพอีก การสื่อสารด้วยภาพนั้นจะเร้า ความสนใจของนักเรียนให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นยิ่งขึ้น นอกจากนี้การเรียนด้วยเกมก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ควรนำมาใช้ เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน ทำให้นักเรียนสนใจ และไม่เบื่อหน่ายการเรียน ทั้งยังสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญา การเรียนจะดำเนินไปอย่างรวดเร็วตรงจุดมุ่งหมาย

สายสุนีย์ สกุลแก้ว (2533 : 64) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าชุดฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.93/80.63 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้คือ 75/75 เมื่อหาความก้าวหน้าแล้วปรากฏว่านักเรียนมีพัฒนาการสูงขึ้น โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 37.43 และเมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบก่อน และหลังทำแบบฝึกหัดมาเปรียบเทียบกัน ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนทำแบบฝึกหัดได้ 43.21 คะแนนเฉลี่ยหลังจากทำแบบฝึกหัดได้ 80.63 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยจากการทำข้อสอบหลังทำแบบฝึกหัดมากกว่าก่อนทำแบบฝึกหัดอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 แสดงว่านักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

ศศิธร อินตุน (2535 : 55) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกหัดการอ่านจับใจความสำคัญที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ และนักเรียนที่ใช้แบบฝึกนี้ได้ให้ความสนใจและกระตือรือร้นในการทำแบบฝึก คะแนนเฉลี่ยของการสอบก่อนและหลังการใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนซึ่งแสดงว่าแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญได้

ทิพวรรณ หอมพูล (2537 : 13) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความบทร้อยกรองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกระหว่างกลุ่มที่ใช้การสอนตามคู่มือครูกับกลุ่มที่ใช้แบบฝึกทักษะผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของกลุ่มที่ใช้แบบฝึกมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่ใช้การสอนตามคู่มือครู และผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความบทร้อยกรองหลังการฝึกทักษะการอ่านจับใจความบทร้อยกรองสูงขึ้นกว่าก่อน การฝึกทักษะการอ่านจับใจความบทร้อยกรองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัตนา สันยา (2538 : 23) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญสำหรับนักเรียนชาวเขา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่าได้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนชาวเขา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 แบบฝึก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญและเรียน โดยใช้แผนการสอนปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พฤติกรรมของนักเรียนในการเรียนแบบฝึกพบว่านักเรียนให้ความสนใจชอบที่จะเรียนแบบฝึกนี้ เพราะมีกิจกรรมการเรียนที่ หลากหลาย

ดวงคิด วงศ์ภักดิ์ (2539 : 23) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบ

ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกัน จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่มีความสนใจ ตั้งใจและความกระตือรือร้นที่จะเรียน ควรพัฒนาแบบฝึกทักษะทางภาษา การอ่านจับใจความสำคัญให้กับ นักเรียนในระดับที่สูงขึ้นและใช้พัฒนากับวิชาอื่น ๆ

บุปผา ล้วนเล็ก (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอน การอ่านจับใจความวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้หนังสือสำหรับเด็ก เป็นสื่อผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนจากชุดการสอนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิทักษ์ เมฆอรุณ (2543 : 61) ได้ทำการวิจัยเรื่องชุดฝึกการอ่านภาษาไทยเพื่อการเข้าใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อการเข้าใจความ ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่า ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อการเข้าใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 86.40/84.00 ที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. 2539 : 1) ที่กล่าวว่า การอ่านเป็นการแปลสัญลักษณ์โดยผู้อ่านจะต้องค้นคว้าความหมายจากข้อเขียนนั้น ๆ ทำให้เข้าใจความหมายในการสื่อความและเป็นการสื่อความหมายที่จะถ่ายทอดความคิดความรู้จากผู้เขียนถึง

ลักขณา นันตาทาศ (2543 : 50) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านเพื่อจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 โรงเรียนบ้านเหมืองลึก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ทา สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดลำพูน จำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ใช้เวลาในการทดลอง 18 คาบ คาบละ 20 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการสอนจำนวน 6 แผน แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มทักษะภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 ชุด และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.08 / 87.56 และคะแนนทดสอบหลังเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มทักษะภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สุวรรณี พากัดดี (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แนวการสอนที่เน้นเทคนิคของดัลล์แมน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ที่จะเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2543 โรงเรียนบ้านโคกกลาง จังหวัด

หนองบัวลำภูจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้แนวการสอนอ่านที่เน้นเทคนิคดัลล์แมน พจนานุกรมภาพ ภาพการ์ตูน และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความโดยใช้แนวการสอนที่เน้นเทคนิคของดัลล์แมน มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ด้าน การอ่านจับใจความหลังการสอนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนทั้งหมดที่ได้รับการสอนอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยใช้แนวการสอนอ่านที่เน้นเทคนิคของดัลล์แมนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70

สุรีย์มาศ บุญฤทธิ์รุ่งโรจน์ (2544 : 110 – 111) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย อำเภอมะนัง จังหวัดนครปฐม จำนวน 53 คน ใช้เวลาในการทดลองสัปดาห์ละ 4 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 8 คาบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ แผนการสอนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็น ผลการวิจัยพบว่าแบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.17/85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ และผลสัมฤทธิ์ทางด้านความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนหลังการใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญกับก่อนการใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิตติมาพร ต้อยหล้า (2544 : ง) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้แบบฝึกพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในอำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยได้จัดอบรม และให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการฝึกและกำหนดวันในการเก็บข้อมูลแต่ละขั้นตอนการอบรมครั้งนี้ คือ คณะครูจำนวน 51 คน มีนักเรียนที่ใช้แบบฝึกจากการวิจัยครั้งนี้จำนวน 28 คน ผลปรากฏว่า แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.44/80.57 นักเรียนมีความพร้อมในการอ่าน คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

เวนไรท์ (Wainwright. 1972 : 36, อ้างถึงใน สุคนธ์ กาสุยะ. 2538 : 37) ได้กล่าวว่าผู้ที่เข้าใจเรื่องที่ตนอ่านนั้น ต้องมีความสามารถในการเก็บใจความสำคัญและระลึกได้ เมื่อต้องการเลือกอ่านหัวข้อที่สำคัญ ติความ จับใจความ แนวคิด สรุปเรื่องราวต่าง ๆ ได้ ความเข้าใจจากการอ่าน ซึ่งเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาด้วยการให้คำแนะนำและการฝึกหัด การฝึกหัดจะได้ผลดีด้วยการใช้แบบฝึกทักษะต่าง ๆ

สติเวน (Steven. 1980 : 365, อ้างถึงใน ลักขณา นันตาทาศ. 2543 : 27) ได้ทำการวิจัยเรื่องความเข้าใจในการอ่านจากการอ่านเรื่องที่สนใจของนักเรียนที่มีความสามารถสูง ที่คะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 82 ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 และ 6 โดยได้สำรวจความสนใจในการอ่านจากรายการ 25 เรื่อง ซึ่งมีระดับความสนใจตั้งแต่ 1 – 7 เลือกนักเรียนสนใจมาให้อ่าน และทดสอบความเข้าใจในการอ่านผลการวิจัยพบว่า เรื่องที่นักเรียนสนใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลทำให้นักเรียนอ่านได้ง่าย และสะดวกต่อการทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้ยัง พบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศเกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่านจากเรื่องที่สนใจ

ฟราลิ่ง (Fralling. 1981 : 4377 – A, อ้างถึงใน ลักขณา นันตาทาศ. 2543 : 27) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเพิ่มทักษะความเข้าใจในการอ่าน โดยการยึดการเรียนรู้ที่มีการเตรียมการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ The union for experimenting colleges and university ในสหรัฐอเมริกาผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ยึดการเรียนรู้ โดยการเตรียมการอ่านประสบความสำเร็จในการเพิ่มทักษะความเข้าใจในการอ่าน โดยมีความแตกต่างกับกลุ่มที่ไม่ได้ยึดการเรียนรู้ที่มีการเตรียมการอ่าน

แมคพิค (Mcpeake. 1979 : 1799-A, อ้างถึงใน ธิดารักษ์ ตามพลอ่อน. 2542 : 66) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการเรียนรู้จากแบบฝึกอย่างเป็นระบบตั้งแต่เริ่มศึกษาจนถึงความสามารถในการอ่านและเพศที่มีต่อความสามารถในการสะกดคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียน ประถมศึกษา ในเมือง Scituate และ Massschusettes จำนวน 129 คน พบว่า ทุกกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ในการสะกดคำสูงขึ้น ยกเว้นนักเรียนชายที่มีความบกพร่องด้านการอ่าน และพบว่าแบบฝึกช่วยปรับปรุงความสามารถการสะกดคำของนักเรียนทุกคน แต่เวลา 12 สัปดาห์ ไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ในการสะกดคำใหม่ที่ยังไม่ได้ศึกษาและคะแนนของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิตินอกจากนี้การอ่านยังมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการสะกดคำ

ชานี่ (Shany. 1993 : 1744-A, อ้างถึงใน พิทักษ์ เมฆอรุณ 2543 : 43) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกการอ่านต่อนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านต่ำกว่านักเรียนในระดับเกรด 3 เกรด 4 โดยการสังเคราะห์งานวิจัยของ แชล (Chall) จากอบส์ (Jacobs) กับเบลดีวิน (Baldwin) และ สเตโนวิช (Stanovich) โดยวัดพัฒนาการความสามารถทางการอ่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ มีจำนวน 29 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม อ่านโดยได้รับคำแนะนำ

ที่ถูกต้องจากครูผู้สอน กลุ่มทดลองที่ 2 ฝึกโดยใช้เทปในการฝึกระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 32 ชั่วโมง โดยฝึกวันละ 30 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 4 เดือน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ความสามารถทางการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พาร์สัน (Parson. 1994 : 123-A, อ้างถึงใน พิทักษ์ เมฆอรุณ. 2543 : 44) ได้ศึกษา ผลของการใช้แบบฝึกการอ่านต่อผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนอัตราการอ่าน และความถูกต้องในการอ่าน โดยใช้แบบฝึกการอ่าน 2 แบบฝึกด้วยกันคือ แบบฝึกที่ 1 ให้นักเรียนฟังเทปประกอบการอ่านและให้อ่านในใจ แบบฝึกที่ 2 ให้นักเรียนอ่านโดยปราศจากการใช้เทป กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีระดับการอ่าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การวิจัยของนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศมีข้อสรุปเหมือนกัน คือ การอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนจะเกิดประสิทธิภาพที่ดีขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูที่สามารถพัฒนานวัตกรรม สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้และการแยกแยะเนื้อหาสาระตามความสนใจของผู้เรียน โดยครูมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม อำนวยความสะดวกให้คำแนะนำนักเรียน ตลอดจนนำเทคนิควิธีการและสื่อ การเรียนการสอนที่หลากหลายมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ถือเอาหลักการและวิธีการเหล่านั้นเป็นหลักในการสร้างแบบฝึกการอ่านจับใจความภาษาไทย โดยใช้สื่อท้องถิ่นพิษณุโลก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานที่ดีในการอ่านจับใจความภาษาไทย เป็นการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความเกี่ยวกับเรื่องราวของท้องถิ่น เพื่อความเข้าใจในระดับที่สูงขึ้นให้กับผู้เรียนต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการสร้างแบบฝึกงานวิจัยการอ่านจับใจความภาษาไทย โดยใช้สื่อท้องถิ่นนนทบุรีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 ชุด ผู้วิจัยได้อาศัยหลักการ แนวคิดของ วิชัย เพ็ชรเรือง (2531: 73) กล่าวว่า แบบฝึกควรฝึกในสิ่งที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับตัวเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ พรรณนิกา อ่านแสง (2532 : 45-46) สรุปว่า ควรสร้างแบบฝึกเพื่อฝึกสิ่งที่จะสอนและเกี่ยวข้องกับคำพูดหรือเนื้อหาควรเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่นักเรียนพบเห็น ฝึกจากง่ายไปหายาก ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 ในสาระที่ 1 การอ่าน กำหนดให้ผู้เรียนอ่านได้ถูกต้อง

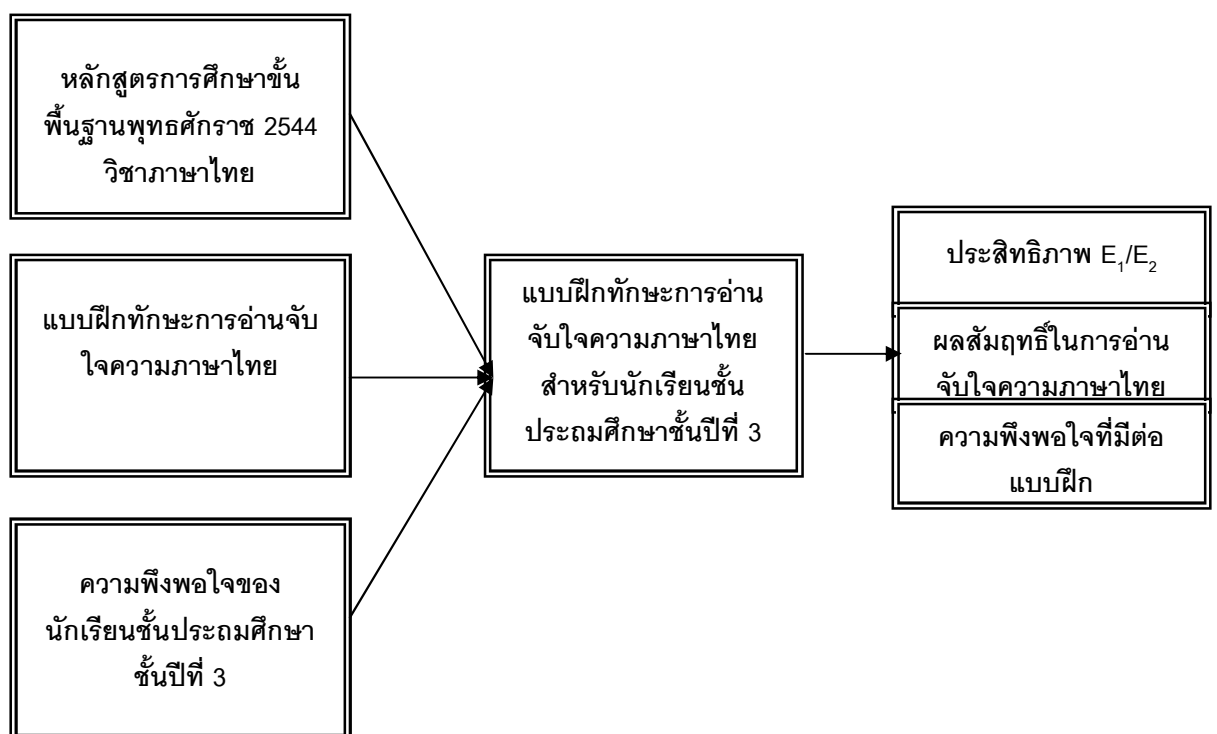
ตามหลักการอ่าน อ่านได้คล่องและเร็วเข้าใจความหมายของคำและเข้าใจใจความสำคัญ รู้จักใช้คำถามเกี่ยวกับเนื้อหา และแสดงความรู้ ความคิด คาดคะเน เหตุการณ์เรื่องราวจากเรื่องที่อ่าน

ชุดที่ 1 ฝึกความพร้อมในการอ่าน เป็นการฝึกขั้นต้นของการเริ่มฝึกการอ่านจับใจความ ความพร้อมด้านร่างกาย ความสามารถในการมองเห็น ความสามารถในการจำแนก ความพร้อมทางด้านวิชาการ เช่น การรู้จักดูภาพ รู้จักหาความสัมพันธ์ รู้จักอ่านจากซ้ายไปขวา อ่านทีละบรรทัด หรือหาความแตกต่าง ซึ่งจะส่งเสริมการอ่านจับใจความให้ได้ดี

ชุดที่ 2 ฝึกความเข้าใจในการอ่านเป็นพื้นฐานของความเข้าใจ ฝึกทำความเข้าใจความหมายของคำ ประโยค หาคำสำคัญของประโยค และเรื่องที่อ่าน เพื่อพัฒนาความเข้าใจการอ่านด้วยการตอบคำถามจากประโยคและเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดที่ 2 เน้นให้นักเรียนได้ฝึกบ่อย ๆ เพื่อพัฒนาให้พื้นฐานของการอ่านจับใจความให้ได้ดี

ชุดที่ 3 ฝึกจับใจความเป็นการทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน เป็นระดับที่สามารถรู้จักใช้คำถาม ตอบคำถาม และเข้าใจใจความสำคัญของประโยค 01 และเรื่องที่อ่านด้วยการแสดงความรู้ ความคิด คาดคะเนเหตุการณ์เรื่องราวที่อ่าน

ดังนั้นผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย